

ΟΙ ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΚΑΙ Η ΑΧΛΥΣ ΤΩΝ ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΩΝ ΜΥΘΩΝ ΠΟΥ ΤΟΥΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΕΙ

Ο δημόσιος πολιτικός διάλογος απογειώνεται όλο και περισσότερο. Ντύνεται με ιδεολογισμούς και ιδεολογικούς συμβολισμούς που έχουν επικοινωνιακή στόχευση και κρύβουν τη γύμνια των επιχειρημάτων και την ανικανότητα παραγωγής πρακτικών αποτελεσμάτων επί του πεδίου της πραγματικής πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής ζωής.

Σέβομαι τις ιδεολογικές διακηρύξεις των μεγάλων πολιτικών οικογενειών της Ευρώπης και ιδίως του Ευρωπαϊκού Σοσιαλιστικού Κόμματος (PES) και του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος (EPP), καθώς και των ελληνικών πολιτικών κομμάτων που ανήκουν στις οικογένειες αυτές. Επίσης, θεωρώ ότι κάθε δημόσια πολιτική και κάθε μεταρρύθμιση χρειάζεται ως αφετηρία ένα όραμα και ιδεολογικο–πολιτικούς στόχους, αλλά με το να εξαντλείται μόνο στη διακήρυξή τους σημαίνει ότι η προτεινόμενη δημόσια πολιτική και η επιχειρούμενη μεταρρύθμιση δεν περιέχουν συγκεκριμένο και ρεαλιστικό Πρόγραμμα εφαρμογής τους.

Ένα Πρόγραμμα εφαρμογής με κανονιστικές ρυθμίσεις, μέτρα πολιτικής, υλικούς και άυλους πόρους, χρονοδιάγραμμα και διοίκηση της εφαρμογής του, που να διασφαλίζει μετρήσιμα ποιοτικά και ποσοτικά αποτελέσματα, αντίστοιχα προς τους ιδεολογικο–πολιτικούς και επιχειρησιακούς στόχους που έχουν τεθεί.

Θα φέρω ένα παράδειγμα : την περίφημη αξιολόγηση της ατομικής απόδοσης των δημοσίων υπαλλήλων, για την οποία έχω ήδη γράψει δύο άρθρα στη «Μεταρρύθμιση».¹

Στο δημόσιο διάλογο μοιάζει να υπάρχει μια ουσιαστική διάσταση για το ζήτημα αυτό μεταξύ της κυβέρνησης και της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Και πράγματι σε ιδεολογικο–πολιτικό επίπεδο, η συμβολή της αξιολόγησης στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης, για την κυβέρνηση υπονοείται ως το ευτυχές αυτόματο αποτέλεσμα της «καλής αξιολόγησης που δεν στοχεύει σε απολύσεις» και για την αξιωματική αντιπολίτευση ως «η αξιοκρατική αξιολόγηση που επιβραβεύει την αριστεία».

Δυστυχώς, οι περισσότεροι πολίτες είμαστε εκπαιδευμένοι να αρκούμαστε σε τέτοιες διακηρύξεις και να συντονιζόμαστε με αυτές που αντιστοιχούν στην πολιτική οικογένεια στην οποία ανήκουμε ή τελοσπάντων από την οποία προέρχονται οι γονείς μας ή οι φίλοι μας. Και δεν αναρωτιόμαστε **ποιά** «αξιολόγηση της ατομικής απόδοσης των δημοσίων υπαλλήλων» θα μας ωφελήσει και **πώς** θα μας ωφελήσει.

¹ Βλέπε Π. Μαίστρος, 23/10/2015, Ο «Σίσυφος» της αξιολόγησης των δημοσίων υπαλλήλων και 12/08/2017, Περί αξιολόγησης των δημοσίων υπαλλήλων, στο Metarithmisi.gr.

Για το παράδειγμα που ανέφερα, δηλαδή την αξιολόγηση της ατομικής απόδοσης των δημοσίων υπαλλήλων, αποδεχόμαστε το συμβολικό βάρος της έννοιας «αξιολόγηση» και δεν αναρωτιόμαστε γιατί η συμπλήρωση των ατομικών φύλλων αξιολόγησης των υπαλλήλων θα αυξήσουν την αποτελεσματικότητα παροχής των υπηρεσιών στους πολίτες και τις επιχειρήσεις.

Η επικοινωνιακή αχλύς που περιβάλλει την «αξιολόγηση» καταβροχθίζει όλες τις προϋποθέσεις και τα βήματα που χρειάζονται από τα ατομικά φύλλα αξιολόγησης μέχρι την αύξηση της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης : τους στόχους με βάση τους οποίους αξιολογείται η απόδοση, την οργάνωση της δομής και την αποτελεσματική ηγεσία της, την αναγκαία υλικοτεχνική υποδομή, την πολιτική ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού, με έμφαση στη συνεχιζόμενη κατάρτισή του.

Έχουν εγκιβωτιστεί στη συνείδησή μας ορισμένοι αυτοματισμοί, οι οποίοι δεν μας επιτρέπουν να ανακαλύψουμε τη γύμνια των ιδεολογικών επιχειρημάτων και την επιχειρησιακή ανικανότητα των εμπνευστών τους, γεγονός που είναι άλλο ένα αποτέλεσμα του σύγχρονου επικοινωνιακού λαϊκισμού.

Οπότε ο πολιτικός χορός επί των συμβολισμών καλά κρατεί.

Ανάλογοι είναι οι συμβολισμοί και η ιδεολογικο–πολιτική αντιπαράθεση, γενικότερα, για τη βελτίωση και τις μεταρρυθμίσεις της δημόσιας διοίκησης. Ανάγεται σε μείζον ιδεολογικό ζήτημα η μονιμοποίηση συμβασιούχων και κρύβονται οι θεσμικές παθογένειες που επιτρέπουν να συνεχίζονται οι πελατειακές σχέσεις και οι οργανωτικές ανεπάρκειες που εμποδίζουν την αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης, παθογένειες και ανεπάρκειες οι οποίες οδηγούν και στον σισύφειο θεσμό των συμβασιούχων.

Τελικά οι πολιτικές αντιπαράθεσεις που αφορούν τη δημόσια διοίκηση, περιλαμβανομένης της τοπικής αυτοδιοίκησης, ελάχιστη σχέση έχουν με τις πραγματικές ιδεολογικές διαφορές των πολιτικών κομμάτων, οι οποίες αφορούν το ρόλο του κράτους στην οικονομία και την κοινωνία. Άλλωστε οι διαφορές αυτές σε μεγάλο βαθμό έχουν περικοπεί, όχι μόνον από την κλίση του Προκρούστη των μνημονίων και γενικότερα των κανόνων της παγκοσμιοποίησης, αλλά και από τις προοπτικές που διανοίγουν οι εξελίξεις της επιστήμης και της τεχνολογίας και οι νέες κοινωνικές σχέσεις και ηθικά διλήμματα που τις συνοδεύουν.

Υπάρχει λύση ; Ναι, να βγάλουμε τη βελτίωση και τις μεταρρυθμίσεις της δημόσιας διοίκησης από το πεδίο της ιδεολογικο–πολιτικής αντιπαράθεσης.

Εάν καταφέρουμε οι σχετικές προγραμματικές δεσμεύσεις να «αποκομματικοποιηθούν», ώστε να μην μπορούν να εργαλειοποιηθούν ιδεολογικο–πολιτικά, τότε θα αρχίσει και η δημόσια διοίκηση να αποκομματικοποιείται.

Άλλωστε, κεντροαριστερές ή κεντροδεξιές είναι οι δημόσιες πολιτικές και όχι η δημόσια διοίκηση, η οποία πρέπει να είναι ικανή και αποτελεσματική προκειμένου να εφαρμόζει τις δημόσιες πολιτικές που εγκρίνουν οι πολίτες στις εκλογές.

Το πρόβλημα είναι ότι δυστυχώς και «οι θεσμοί» (η τρόικα και το κουαρτέτο) που επέβαλαν μέσω των μνημονίων τη βελτίωση της δημόσιας διοίκησης παρακολουθούν άπραγοι την πολιτική εργαλειοποίηση των διοικητικών μεταρρυθμίσεων. Μάλλον μας βαρέθηκαν ως ανεπίδεκτους προσαρμογής.

Και ενώ οι μεταρρυθμίσεις αυτές θα μπορούσαν να είναι επιχειρησιακά εργαλεία ενός σύγχρονου δημόσιου μανάτζμεντ, έχουν καταστήσει να αποτελούν νομοθετικές διατάξεις που επιχειρείται να υλοποιηθούν δι' εγκυκλίων, ώστε να σημειωθεί ένα «τικ» στην checklist των δανειστών, χωρίς καμία δέσμευση για μετρήσιμο ποιοτικό και ποσοτικό αποτέλεσμα στη βελτίωση της διοικητικής ικανότητας της Δημόσιας Διοίκησης και των παρεχόμενων στους πολίτες και τις επιχειρήσεις υπηρεσιών. Απλώς, επειδή έτσι είναι γραμμένα στα manuals που χρησιμοποιούν άλλες ευρωπαϊκές χώρες με αξιόπιστους διοικητικούς θεσμούς, με συνέπεια οι «μεταρρυθμίσεις» αυτές να καταντούν στην καλύτερη περίπτωση “διοικητική απομίμηση” (mimetisme administratif) και στη χειρότερη περίπτωση ευχές αναρτημένες στα ΦΕΚ.

Προς επιβεβαίωση της εκτίμησης αυτής, αρκεί κανείς να διαβάσει την Έκθεση του 2015 του Ευρωπαϊκού οργανισμού EUROPEAN COURT OF AUDITORS, που αξιολογεί την τεχνική βοήθεια που έδωσε στην Ελλάδα η TASK FORCE GREECE και καταλήγει στο διατυπωμένο με γαλατική ευγένεια απαξιωτικό συμπέρασμα ότι χρειάζεται «περισσότερη προσοχή στα αποτελέσματα που απαιτούνται για τη βελτίωση της παροχής τεχνικής βοήθειας στην Ελλάδα». Ένα συμπέρασμα απαξιωτικό τόσο για την παρασχεθείσα Ευρωπαϊκή τεχνική βοήθεια, όσο και την αξιοποίησή της από τις Ελληνικές Αρχές.

Δεν αποκλείω, πάντως, η δυναμική των σύγχρονων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών να «κόψει δρόμο», να παρακάμψει τους συμβολισμούς και να εξαναγκάσει το πολιτικο-διοικητικό σύστημά μας να μπει στη νέα εποχή των ενοποιημένων βάσεων δεδομένων, της ψηφιακής υπογραφής, της τηλε-υποστήριξης των απομονωμένων υπηρεσιών (των μικρών ορεινών και νησιωτικών Δήμων), των ανοικτών δεδομένων, της ηλεκτρονικής παροχής υπηρεσιών στους πολίτες και τις επιχειρήσεις και όλα αυτά να λειτουργήσουν προωθητικά για το πολιτικό και το διοικητικό προσωπικό, που θα αναγκαστεί να προσαρμοστεί και αυτό στη νέα εποχή.

Το παράδειγμα που ανέφερα, του δημοσίου διαλόγου για την αξιολόγηση των υπαλλήλων και γενικότερα για τη βελτίωση και τις μεταρρυθμίσεις της δημόσιας διοίκησης, είναι ενδεικτικό του ευρύτερου δημοσίου διαλόγου που αφορά στη βελτίωση και τις μεταρρυθμίσεις των δημοσίων πολιτικών στη χώρα μας.

Αρκεί να αναφέρω το συμβολικό βάρος που φέρουν έννοιες όπως «οι φιλολαϊκές πολιτικές», «οι προοδευτικές αλλαγές απέναντι στη συντήρηση» και «η προάσπιση των συμφερόντων της λαϊκής οικογένειας», οι οποίες ισχυρίζονται πως οδηγούν εξ ορισμού στο θετικό αποτέλεσμα που υπονοείται στην αχλύ των ιδεολογικών μύθων που τις περιβάλλει.

Αντίθετα υπάρχουν έννοιες όπως η σοσιαλδημοκρατία και ο πολιτικός φιλελευθερισμός που δεν έχουν μόνο συμβολικό αλλά και ιστορικό βάρος, έστω και εάν μερικές φορές χρησιμοποιούνται από λαθρεπιβάτες.

Πάντως τελικά το ζητούμενο, κατά τη γνώμη μου, στο δημόσιο διάλογο στη χώρα μας είναι να αρχίσουμε να μιλάμε για το συγκεκριμένο αποτέλεσμα των προγραμματικών προτάσεών μας στην πραγματική πολιτική, οικονομική και κοινωνική ζωή και στοιχειωδώς για τον οδικό χάρτη προς την επίτευξή τους, λειτουργώντας παιδαγωγικά προς τους πολίτες, ώστε να αρχίσουν να αντιλαμβάνονται την δια των ιδεολογικών μύθων επιχειρούμενη χειραγώγησή τους.